

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра теоретичної і прикладної економіки

МИЦКО ІРИНА ІВАНІВНА

«ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ
ІННОВАЦІЙ У БІЗНЕСІ»
спеціальності 051 Економіка (Прикладна економіка)

Автореферат на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2022

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

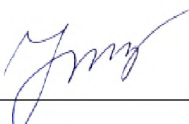
Науковий керівник: доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Пилипів Н.І.

Рецензенти: кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника П'ятничук І.Д.

Захист відбудеться « 21 » грудня _____ 2022 р.

Дипломну роботу надано до захисту «05» грудня 2022 р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

Пилипів Н.І.
(прізвище та ініціали)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У сьогоднішніх умовах господарювання і розвитку науково-технічного прогресу, виявляються глобальні наслідки впровадження ряду науково-технічних розробок, які пов'язані з підвищенням рівня екологічної небезпеки і змінами еко-економічної ситуації у світі. Тому, проблеми зниження негативного впливу на екологічну ситуацію від діяльності підприємств, мінімізація екологічних наслідків, які пов'язані з порушенням природних умов у зв'язку із негативним впливом діяльності людини на сьогоднішній день є особливо актуальними.

Ефективним вирішенням даних проблем та головним рушієм, що повинен забезпечити розвиток підприємств і зростання загальної ефективності є екологічні інновації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана в межах науково-дослідної тематики кафедри 051 Економіка (Прикладна економіка) Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

Об'єктом дослідження є процес впровадження екологічних інновацій у бізнесі.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1. «Теоретичні основи впровадження екологічних інновацій у бізнесі» проаналізовано необхідну термінологію й економічний зміст понять «інновацій» та «екологічних інновацій», наведено різноманітні класифікації екологічних інновацій у залежності від критеріальних ознак та сфер належності, а також описано економічну суть та принципи впровадження екологічних інновацій у бізнесі.

У розділі 2. «Сучасний стан впровадження екологічних інновацій у бізнесі на сільських територіях» проаналізовано вплив основних видів діяльності в сільських територіях на навколишнє природне середовище, стан запровадження

екологічних інновацій у бізнесі, а також охарактеризовані проблеми їх впровадження в сільських територіях.

У розділі 3. «Перспективні напрями впровадження екологічних інновацій у бізнесі на сільських територіях» розроблені перспективні напрями впровадження екологічних інновацій у бізнесі на сільських територіях та розвитку ринку екологічних інновацій. Проведено економічну оцінку доцільності переходу на екологічно орієнтоване землеробство проведено на прикладі ТОВ «Оріон», Калуського району, Івано-Франківської області.

ВИСНОВКИ

У першому розділі досліджено теоретичні основи впровадження екологічних інновацій у бізнесі та визначено, що поняття «інновація» – досить складне та багатогранне, його вивчення стало предметом багатьох досліджень, та незважаючи на це, загальновизнаного формулювання інновацій в науці не визначено.

Впровадження інновацій екологічного спрямування пов'язано з розвитком науково-технічного прогресу, який сприяє до якісних зрушень в організації виробництва у суспільстві та забезпечує збільшення економічних, соціальних і екологічних потенціалів.

Існує безліч варіантів класифікації еко-інновацій, за основу яких закладено різні класифікаційні ознаки. При цьому одна інновація може бути включена до декількох видів класифікацій у залежності від критеріїв, що використовуються. Однією із ключових класифікацій є поділ еко-інновацій на технічні (обладнання, яке працює на природних енергоносіях), технологічні (технології, що зменшують кількість викидів в атмосферу), продуктові (товари багаторазового вживання, товари виготовлені на ресурсах, що мають недовгий термін розпаду та не шкодять природному середовищу), організаційні (введення стандартів якості).

Еко-інновації є вагомим інструментом впливу на вирішення не тільки екологічних, але й економічних проблем вітчизняних підприємств. При виборі вектора розвитку в екологічному напрямку, дозволить підприємствам у першу

чергу забезпечити сталий свій розвиток у майбутньому, підвищити конкурентоспроможність не тільки на внутрішньому, а й на зовнішньому – глобальному ринках. Впровадження еко-інновацій дасть можливість знизити рівень екобезпеки підприємств України як високотехнологічної сфери, так і нижчих технологічних укладів, надаючи потенційні можливості підвищувати показники економічної діяльності.

У другому розділі досліджено стан впровадження еко-інновацій у бізнесі в сільських територіях, згідно котрого можна стверджувати, що негативний вплив на довколишнє середовище в сільських територіях за останні роки зростає.

Обґрунтовано першочергову необхідність підвищення екологізації аграрного підприємства як головного напрямку господарської діяльності на сільських територіях. Виявлені тенденції зростання негативного впливу на довколишнє середовище, а саме: збільшення викидів хімічних речовин; деградацію ґрунтів; зростаючу динаміку застосування мінеральних добрив і хімічних речовин для захисту рослин; зменшення обсягів внесення органічних добрив; нарощування обсягів накопичення відходів. Зокрема, виявлено стійку тенденцію до збільшення викидів хімічних речовин в повітря (у рослинництві у 2,3 рази), процеси деградації ґрунтів, зростаючу динаміку використання хімічних добрив (у розрахунку на 1 га збільшився на 33 %, зокрема азотних – на 55 %) і хімікатів для захисту рослин від шкідників (обсяг застосовуваних пестицидів на 1 га зріс на 11 %) за спадаючої тенденції зміни обсягів внесення органічних (скорочення у 2,6 рази, порівняно з 2016 р.). Це призводить до забруднення навколишнього середовища та погіршення показників безпеки продуктів харчування. Незначне зменшення обсягів питомої ваги утилізованих відходів (на 3 %) разом із суттєвим підвищенням утворених у сільському господарстві відходів (на 21 %), свідчить про поступове освоєння підприємницькими формуваннями сучасних технологій з утилізації відходів. Позитивними є поступове нарощування обсягів переробки відходів для отримання енергії (у 6,2 рази протягом досліджуваного періоду).

До основних причин недостатнього розвитку організації екологічної функції та екологічного менеджменту на виробництві можна віднести: брак стабільної господарської бази на підприємствах; відсутність на всіх рівнях управління орієнтації на покращення якості природного середовища та ресурсозбереження; вільне розміщення відходів та доступ до сировинної бази; вузька спрямованість визначення та розуміння природоохоронної діяльності у сучасному понятті підприємств; обмеженість фінансових ресурсів підприємств.

Розвиток еко-орієнтованого бізнесу дає можливість, поряд із отриманням економічних вигод, знижувати негативний техногенний вплив на довкілля, сприяючи тим самим переходу суб'єктів господарювання на шлях сталого соціально-економічного розвитку.

Обґрунтовано, що пріоритетами екологічно орієнтованого підприємництва на сільських територіях є розвиток екологічної сертифікації та активізація органічного виробництва. Середньорічний темп збільшення площ органічних земель в Україні у 2007–2021 рр. склав 6,7 %, кількість виробників органічної продукції зростає із середньорічними темпами 19,1 %, а обсяги споживання органічної продукції – на 48,7 %. За результатами кореляційного аналізу виявлено, що на кількість органічно сертифікованих підприємств (передбачається їх збільшення у 2021 р. на 27,5 %) найсуттєвіше впливають середньогалузева ефективність бізнесу і доходи населення.

Проведено економічну оцінку доцільності переходу на екологічно орієнтоване землеробство проведено на прикладі ТОВ «Оріон», Калуського району, Івано-Франківської області. Результати прогнозування свідчать, що, за умови переходу на органічне землеробство, незважаючи на нижчий рівень урожайності, очікується підвищення ефективності виробництва, а саме: збільшення рівня рентабельності сої на 33 %, насіння соняшника – на 29 %, пшениці – на 102 %, кукурудзи на зерно – 140 %. Наголошено, що активізація органічного виробництва можлива, насамперед, за рахунок розширення площ сільгоспугідь, придатних для ведення органічного землеробства; стимулювання підприємств щодо переорієнтації на екологічні засади господарювання, зниження

ризиків такої діяльності; удосконалення системи сертифікації органічної продукції.

Список опублікованих праць За результатами роботи було розроблено та презентовано 2 тези доповідей. «Виклики створення та ведення еко-інноваційного бізнесу»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: «Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та права: теорія та практика» (м. Полтава, 11 серпня 2022 р.) Полтава, 2022. 18-21с. «Перспективи використання водневої енергетики у майбутньому відновленні України»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції: «Екологічно сталий розвиток урбосистем». (платформа Zoom, 2-3 листопада 2022 р.) Харків, 2022. Прийнято до друку.